

บทที่ 5

แนวทางการพัฒนาระบวนการคัดคนเข้าบวชในพระพุทธศาสนา

การคัดคนเข้าบวชตามหลักพระธรรมวินัย

การบวชเป็นเจตนาของบุคคลผู้บวชเพื่อจะเข้ามาศึกษาคำสั่งสอนของพระพุทธองค์เป็นแนวทางให้ถึงความหลุดพ้น การให้อุปสมบทจำเป็นจะต้องมีกระบวนการคัดเลือกบุคคลเข้าบวช ด้วยความระมัดระวัง เป็นเครื่องมือที่แสดงถึงศักยภาพของพระพุทธศาสนาในการพัฒนามนุษย์ ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ดีงาม สามารถอยู่ในชุมชนหรือสังคมได้อย่างมีความสุข บุคคลที่บวชเข้ามาเป็นสัมผัสด้วยความรู้มีภูมิธรรมที่ได้บรรลุเป็นเครื่องห้องรักษาตน ส่วนทางด้านการดำเนินชีวิตภายนอก เป็นเครื่องห้องรักษา ได้แก่ พระวินัย ความสามัคคี และความเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน (พระธรรมปีฎก, 2538: 730)

ด้วยเหตุนี้ เมื่อมีกิจกรรมมากขึ้น ความเจริญด้วยความรู้และประสบการณ์ คณะสัมม์แพร่หลาย ขยายวงกว้างของออกไป พระพุทธเจ้าจึงได้ทรงบัญญัติสังฆกรรมประเภทต่างๆ ขึ้น และทรงมอบอำนาจให้สัมผัสด้วยในสังฆกรรมเหล่านั้น เริ่มตั้งแต่กิจเบื้องต้นจนถึงการให้อุปสมบทแบบเอหิภิกขุอุปสมบทโโคยกณะสัมผัสด้วยพระองค์เอง และทรงเปลี่ยนมาเป็นพระสาวกบุคคล ต่อมาเปลี่ยนเป็นการให้อุปสมบทโดยคณะสัมผัสด้วยพระองค์เอง ผู้ทำหน้าที่คัดเลือกคนเข้าบวช มีพระอุปัชฌาย์เป็นหัวหน้าในพิธีกรรม (พระธรรมปีฎก, 2538: 445)

การคัดคนเข้าบวชตามหลักพระธรรมวินัย เป็นกระบวนการสำคัญในการคัดเลือกบุคคลเข้า เป็นพระภิกษุ โดยมีพัฒนาการมาเป็นลำดับ ในแต่ละยุค มีรูปแบบกระบวนการพัฒนา ดังนี้

พัฒนาการขั้นที่ 1 พระพุทธเจ้าทรงบวชเอง โดยตรัสคำว่า “เอหิ ภิกขุ” ซึ่งแปลว่า “จะเป็นภิกษุมาแล้ว” และมีคำต่อว่า “ประพฤติพรมจรรย์เด็ด” เพียงเท่านี้ก็เป็นภิกษุอย่างถูกต้อง เรียกว่า ได้บวชด้วยพระองค์เองโดย เอหิ ภิกขุอุปสมบท

พัฒนาการขั้นที่ 2 เมื่อพระพุทธเจ้าได้ทรงส่งพระสาวกไปประกาศพระศาสนา ในเขต แวงแครวันต่างๆ เมื่อมีผู้เดื่อมได้รับอภิเษกบวช พระสาวกต้องนำบุคคลนั้นๆ มาเข้าฝ่ายพระพุทธเจ้าก่อน เพื่อรับการบวชจากพระพุทธองค์ บางครั้งต้องเดินทางไกลและผ่านที่กันดาร พระพุทธองค์ทรงเห็น

ความยากลำบากขึ้นนี้ จึงทรงอนุญาตพระสาวกให้บวชกุลนุตรได้ด้วยการให้ปลงผนโภนหนวด ทรงผ้ากาสาวพัศตร์แล้วเปล่งว่างาถึงพระรัตนตรัย ซึ่งสำเร็จเป็นพระเหมือนกัน และในระหว่างเวลาที่ทรงอนุญาตให้พระสาวกบวชด้วยไตรสรณคณ์ พระพุทธองค์กี้ยังทรงประทานการบวชด้วย เอหิกิขุ อุปสมปทาอยู่ จึงแสดงให้เห็นว่ามีการบวช 2 วิธี ที่ใช้พร้อมกันอยู่ในเวลานั้น

พัฒนาการขั้นที่ 3 ต่อมาเมื่อมีพระสงฆ์สาวกเป็นจำนวนมากขึ้น จำเป็นจะต้องมีข้อปฏิบัติที่รักกุมพอที่จะวางใจได้ (มีการบัญญัติwinบัญสำหรับพระสงฆ์แล้ว) พระองค์ทรงประทาน สิทธิและอำนาจ แก่ให้คณาจารย์แล้วจึงทรงเปลี่ยนวิธีบวชให้เป็นวิธีรับคนเข้าหมู่คณะหรือเข้าพวก คือให้ทำพิธีบวชในสังฆ์ ซึ่งหมายความว่าเป็นคณะกิกขุ ซึ่งอาจจะเป็น 5 หรือ 10 หรือ 20 โดยมี ข้อบัญญัติว่า ในมหัชามิน ประเทศซึ่งหาพระสงฆ์ได้ง่ายการบวชต้องใช้สองมีเพียง 10 รูป ถ้าเป็นปัจจัตประเทศ (ชนบท) ซึ่งหาพระสงฆ์ได้ยากใช้เพียงแต่ 5 รูป ถือว่าครบองค์สองมีและบวชกุลนุตร ได้วิธีบวชในขั้นนี้เรียกว่า “ญัตติ-ชาตุคุณธรรมว่าๆ”

การบวชเป็นพระภิกษุทั้ง 3 แบบ พระพุทธองค์ได้กำหนดให้หลักการเบื้องต้นว่า ผู้บวชจะต้องมีอายุครบ 20 ปี ต่อมาเมื่อพระราหุลจะบวชมีพระชนม์ยังไม่ถึง 20 ปี พระพุทธเจ้าก็ทรงโปรดให้พระสารีรุณบรรพตพระราหุลเป็นสามเณร โดยวิธีไตรสรณคณ์ ซึ่งเป็นพิธีการบวชภิกษุขั้นที่ 2 นั้น ได้กล่าวมาเป็นกระบวนการบวชของสามเณร นับตั้งแต่นั้นมา พิธีการบวชในพระพุทธศาสนา มี 2 อย่าง คือ บวชเป็นพระภิกษุหรือภิกษุณี เรียกว่า อุปสมบท ส่วนการบวชเป็นสามเณรเรียกว่า บรรพชา

ข้อบัญญัติหรือการซักถามในเวลาทำพิธีอุปสมบทหรือพิธีคัดคนเข้าหมู่สังฆ์ นอกจากนี้ยังมี พุทธบัญญัติเกี่ยวกับวิธีคัดเลือกไว้หลายประการ แยกเป็นหมวดใหญ่ๆ ได้ 4 หมวด คือ

1. ต้องไม่บกพร่องในทางเพศ
2. ต้องไม่เคยทำผิดร้ายแรง ต่อพระศาสนา
3. ต้องไม่เคยทำผิดร้ายแรง ต่อผู้ให้กำเนิดแก่ตน
4. ต้องไม่มีร่างกายบกพร่อง

นอกจากนี้ กระบวนการคัดคนเข้าบวชขั้นมีอีก 2 ข้อ ซึ่งท่านกล่าวรวมไว้ในพวกที่ต้องห้ามไม่ให้บวช คือ

1. ผู้ที่บิดามารดาไม่มีอนุญาต
2. ผู้ที่เคยเป็นโจรผู้ร้ายมีชื่อดองดง

ทั้งหมดเป็นกฎบัญญัติเดิมที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ เพื่อใช้ในกระบวนการคัดคนเข้าบวช การที่จะให้คนเข้าบวชในพระพุทธศาสนา นั้น จะต้องมีการกวลด้วยบัญญัติลดเวลาตามแต่เดิม แสดงให้เห็นถึงเจตนาของพระพุทธองค์ ที่จะไม่ทรงยอมให้ใครเข้ามาอาชีพผ้ากาสาวพัศตร์ เพื่อเป็นเครื่องยังชีพ เช่น คนพิการตาบอด คนทุพพลภาพ คนมือขาด คนเท้าขาด แม้แต่คนที่ชรา

เกินไปก็ทรงไม่ยอมให้บวช อนึ่ง เพื่อรักษาไว้ซึ่งมาตรฐานอันดีงามของการเป็นภิกษุสงฆ์ ไม่ให้เป็นที่คุหะมิ่นของบุคคลทั่วไปว่า พระพุทธศาสนาเป็นที่พักพิงของคนชั่วของคนไม่ดี จึงได้มีข้อญัตติ จนกระทั่งคนที่เคยถูกอาชญาของแผ่นดินถึงกับมีเครื่องหมายติดตัวอยู่ หรือแม้แต่โจรผู้ร้ายที่มีชื่อเสียง โถ่ดัง คนที่ทำความผิดคร้ายแรงถึงกับฆ่าบิดามารดาของตนได้ แม้จะแสดงว่า รู้สึกตัวหรือกลับใจแล้ว สักเพียงใด พระพุทธเจ้าก็ไม่ทรงอนุญาตให้บวชในพระพุทธศาสนา

บุคคลที่ผ่านการคัดเลือกเข้ามาบวชด้วยกระบวนการดังที่กล่าวมานี้ จึงแน่ใจได้ว่า คนที่รับการบวชเป็นพระภิกษุอยู่นี้ เป็นคนดี แม้แต่คนที่มีโรคติดต่อร้ายแรง ไม่เคยทำผิดร้ายแรงมาก่อน ไม่วิปริต เช่น เคยมีชื่อเสียงว่า เป็นคนมีตัณหาราคะแรงกล้า มีร่างกายไม่สมประกอบอย่างคนทั่วไป ไม่พิการ แม้ว่าจะมีคนเข้าใกล้เพื่อทำบุญทำงานก็ไม่ต้องเกรงความผิดความชั่วในส่วนตัวหรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (นิสัยและมารยาท) เพราะนอกจากจะได้เข้ามาอยู่ในครอบของพระธรรมวินัยซึ่งได้รับการอบรมเป็นอย่างดีแล้ว ก่อนที่จะเข้ามาบวชก็ยังต้องผ่านการคัดเลือก อย่างเป็นกระบวนการและรอบคอบมาแล้วด้วย

กฎเกณฑ์การคัดเลือกบุคคลเข้าบวชที่กล่าวข้างต้นนี้ จะต้องใช้ให้เป็นประโยชน์อีกอย่างหนึ่ง คือ สำหรับผู้ที่คัดเลือกบุคคลเข้าบวช ควรพิจารณากฎเกณฑ์เหล่านี้ให้ครบถ้วน ถ้ามีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ก็ไม่สามารถบวชาได้ การเข้าไปครองผ้ากาสาวพัศตร์โดยไม่ถูกต้องนั้นเป็นบาปกรรมอย่างร้ายแรง

ในปัจจุบัน การบวชเป็นประเพณีที่แสดงให้เห็นถึงความพร้อมเข้าสู่สถานภาพของผู้จะครองเรือน การให้อุปสมบทก็เป็น พิธีกรรม ในการเปลี่ยนสถานภาพทางสังคมของผู้ชายไทยจากชีวิตการเป็นอยู่อันเนื่องด้วยปัจจัย 4 เพื่อฝึกปฏิบัติเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้ดีขึ้น เข้ามาศึกษาทำความรู้ในชีวิตตนเองและสังคม

ในสังคมไทย ได้มีประเพณีอย่างหนึ่ง เรียกว่า การบวชเรียน ซึ่งนอกจากเป็นโอกาสให้แก่บุคคลที่มีความพร้อมจะฝึกฝนตนเพื่อเข้าถึงความสูงของปะณิตแล้ว ซึ่งกระบวนการเป็นห้องทางสำหรับให้การศึกษาแก่มวลชน ด้วยการฝึกเยาวชนทั้งด้านวิชาการ ศิลธรรม และวัฒนธรรม เป็นเครื่องเตรียมคนให้พร้อมที่จะเข้าสู่สังคม ในอดีตผู้บวชส่วนมากเริ่มตั้งแต่ยังเด็กตามความประสงค์ของผู้ปกครอง เมื่อเวลาเดินทางแล้วก็ตัดสินใจว่าจะบวชอยู่ต่อไปหรือจะกลับมาสู่เพศคุณหลังความยินดีต้อนรับจากสังคม โดยวิธินี้ ระหว่างที่บวชอยู่ ผู้บวชย่อมรู้และทราบดีว่าตนอยู่ระหว่างการฝึก ซึ่งถ้าตนไม่ต้องการอยู่จริงก็จะฝึกอยู่เพียงชั่วคราวเท่านั้น แล้วก็จะละเลิกไป เมื่อเป็นเช่นนี้ จิตก็ยอมรับความจริงได้ และแม้แต่คนที่ไม่พร้อม ก็อาจตั้งใจฝึกตนให้ดีที่สุดตลอดช่วงเวลาชั่วคราวนั้น วิธีฝึกโดยสอดคล้องกับความเป็นจริงเช่นนี้จึงทำให้เกิดผลดีโดยไม่เกิดโทษอันเนื่องจากความเก็บกด แล้วดีนรอนอกนอกลุ่นออกทาง หรือหากมีโทษก็เหลือน้อยที่สุด โดยนัยนี้ หากยังรักษาประเพณีการบวชไว้ได้ ก็จะ

ต้องเปิดโอกาสให้การลากสิกขา เป็นไปโดยความสมัครใจอย่างเสรีด้วย จึงจะเป็นการชอบธรรมแก่ บุคคล และก่อประโยชน์สุขแก่สังคม (พระธรรมปีฉก, 2538: 564)

ข้อกำหนดแห่งประเพณีไทยเกี่ยวกับความเชื่อในเรื่องการนwashเรียน ที่ว่าเด็กชายไปเรียนหนังสือที่วัด การนwashเป็นสามเณรและพระเพื่อเรียนหนังสือ บุคคลจะมีเหyaเรือนต้องได้นwashเรียนเสียก่อน เพื่อให้เป็นคนสุก นับเป็นตัวอย่างจ่ายๆ ของการสร้างวินัย คือระบบชีวิตและระเบียบสังคมแบบพระพุทธศาสนาของสังคมไทยในอดีต ซึ่งเป็นปัจจัยช่วยสนับสนุนการดำเนินชีวิต ทำให้พระพุทธศาสนา มีความเจริญมั่งคงแพร่หลายในสังคมไทยเป็นอย่างมาก ความเสื่อมลงของระบบอุดมคติชีวิต หรือวินัยส่วนนี้ ได้มีผลกระทบต่อพระพุทธศาสนาอย่างมาก และคงจะเป็นเรื่องที่ต้องนำมาปรับปรุงแก้ไขกันใหม่ (พระธรรมปีฉก, 2538: 450)

การพัฒนาระบวนการคัดคุณเข้าบวชในประเทศไทย

การพัฒนาระบวนการคัดคุณเข้าบวชในประเทศไทย เริ่มตั้งแต่การรับเอาพระพุทธศาสนาเข้ามา มีการควบคุมผู้ที่จะเข้ามาบวชอย่างเป็นระบบ โดยใช้หลักพระธรรมวินัยและกฎหมายของราชอาณาจักรควบคุม เช่น ในสมัยรัชกาลที่ 1 ได้ตราระเบียบการปกครองสงฆ์ไว้ในกฎหมายตราสามดวง ซึ่งต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 มีการตราพระราชบัญญัติคณะกรรมการสงฆ์ฉบับแรก เมื่อรัตนโกสินธ์ศก 121 จนถึงปัจจุบันมีตรากฎหมายพระราชบัญญัติคณะกรรมการสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ได้มีกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 17 (พ.ศ. 2536) ว่าด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการอุปปัชฌาย์ ในหมวดหน้าที่พระอุปปัชฌาย์ มีดังนี้

ข้อ 15 พระอุปปัชฌาย์จะให้บรรพชาอุปสมบทในวัดใด ต้องได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสวัดนั้น ห้ามเข้าไปให้บรรพชาอุปสมบทในวัดของผู้อื่น โดยมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาส

ข้อ 16 เจ้าอาวาสผู้เป็นพระอุปปัชฌาย์จะรับผู้ใดบวช ต้องมีผู้รับรองและให้ผู้รับรองของผู้นั้นนำผู้จะบวชมาอบรมด้วยใบสมัครและใบรับรองผู้จะบรรพชาอุปสมบทตามความในข้อ 41 ซึ่งจะขอได้จากพระอุปปัชฌาย์ ก่อนถึงวันบรรพชาอุปสมบทไม่น้อยกว่า 15 วัน ให้เจ้าอาวาสเป็นพระอุปปัชฌาย์ สอบสวนผู้จะมาบวชตามความในข้อ 13 และ ข้อ 14 ซึ่งปรากฏตามข้อปฏิญญาในใบสมัคร ขอบบรรพชาอุปสมบท และสอบถามผู้รับรองตามข้อรับรองผู้จะบรรพชาอุปสมบท จนเป็นที่เข้าใจถูกต้อง ตรงกันดีแล้วจึงรับใบสมัครขอบบรรพชาอุปสมบทและใบรับรองแล้วดำเนิน การฝึกซ้อมผู้จะบวชต่อไป

ข้อ 17 เจ้าอาวาสผู้มิได้เป็นพระอุปปัชฌาย์ จะรับผู้ใดบวชในวัดของตน ให้นำผู้สมัครขอบรรพชาอุปสมบทนั้น ไปมอบตัวแก่พระอุปปัชฌาย์พร้อมทั้งใบสมัครขอบบรรพชาอุปสมบท และใบรับรองผู้จะบรรพชาอุปสมบท ก่อนถึงวันบรรพชาอุปสมบทไม่น้อยกว่า 15 วัน

ในกรณีเช่นนี้ ให้พระอุปปัชฌาย์ผู้จะรับบวชปฏิบัติตามความในข้อ 16 วรรค 2

ข้อ 18 ในสมัครของบรรพชาอุปสมบท และในรับรองผู้จะบรรพชาอุปสมบทให้ยื่นต่อเจ้าอาวาสผู้มิได้เป็นพระอุปัชฌาย์ 2 ฉบับ เพื่อเจ้าอาวาสเก็บรักษาไว้ฉบับหนึ่ง และพระอุปัชฌาย์เก็บไว้ฉบับหนึ่ง ถ้าเจ้าอาวาสเป็นพระอุปัชฌาย์ให้ยื่นเพียงฉบับเดียว

ข้อ 19 พระอุปัชฌาย์เมื่อให้บรรพชาอุปสมบทแก่ อุปสมบทแก่กุลบุตรแล้วมีหน้าที่ต้องถือเป็นภาระธุระปกครองคุณแลสั่งสอนสัทธิวิหาริกตามความในข้อ 41 เพื่อแสดงสังกัดถินที่อยู่และบริสุทธิ์แห่งสมณเพศ

ถ้าสัทธิวิหาริกผู้มิพระยาังไม่พ้น 5 จะไปอยู่ในวัดอื่นได เมื่อพระอุปัชฌาย์เห็นสมควร ก็ให้สอนตามไปบังเจ้าอาสวัคนั้น เมื่อได้รับคำยืนยันรับรองที่จะปกครองคุณแลสั่งสอนแทนได จึงให้ทำหนังสือฝากและมอบภาระธุระแก่เจ้าอาสวัคนั้น ให้เป็นผู้ปกครองคุณแลสั่งสอนแทนตน

ถ้าสัทธิวิหาริกผู้มิพระยาังไม่พ้น 5 พระยา จะข้ายไปอยู่ในวัดอื่นจะต้องให้เจ้าอาสา ผู้รับปกครองแจ้งไปบังพระอุปัชฌาย์ เพื่อได้ปฏิบัติการตามความในวรรค 2 แต่ถ้าพระอุปัชฌาย์นั้นพ้นจากความเป็นพระอุปัชฌาย์แล้ว ก็ให้เจ้าอาสาผู้ปกครองปฏิบัติการตามความในวรรค 2

ข้อ 20 พระอุปัชฌาย์ต้องส่งบัญชีสัทธิวิหาริกของตนตามความในข้อ 41

กระบวนการคัดคนเข้าบวชของมหาayan

กระบวนการคัดคนเข้าบวชในพระพุทธศาสนาเป็นกิจยานนั้น มีหลักการใหญ่ๆ เหมือนกับพระพุทธศาสนาโดยรวม ได้แก่

รูปแบบ บางอย่างเหมือนกับฝ่ายเถรวาท เช่น โภนผม ปลงหนวด มีพระอุปัชฌาย์ คือ ผู้ที่จะทำการบวชให้หรือการคัดคนเข้าหมู่สงฆ์ บางอย่างแตกต่างกัน เช่น เครื่องนุ่งห่ม และบริหาร ซึ่งเป็นการดัดแปลงให้เหมาะสมกับภูมิประเทศ ดังนั้น อธิบดีชารบงอย่างก็ต้องเป็นไปตามหลักนิกายของตน แต่ยังอยู่บนหลักการ กล่าวคือ ให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัย ส่วนข้อปลีกย่อยเป็นไปตามกาลเวลาและตามสภาพความเปลี่ยนแปลง ส่วนที่ทำให้มหาayanเจริญรุ่งเรืองเร็ว คือ การนำ พระพุทธบัญญัติมหา-ปเทศ 4 ที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว เพื่อนำใช้เป็นแนวทางในการปรับประยุกต์วินัยให้เข้ากับสภาพสังคม

จุดเด่นของการคัดคนเข้าบวชของฝ่ายมหาayan คือ มีคนที่เข้ารับผิดชอบตามกระบวนการนี้เป็นจำนวนมาก เพราะมหาayanเป็นหลักธรรมมากกว่าบัณฑิตพระวินัย ทำให้อนุวัติตามฝ่ายบ้านเมืองได้ง่าย ลดความขัดแย้งน้อยลง มีรูปแบบที่ไม่เข้มงวดมากนัก แต่ยังคงไว้ซึ่งสาระสำคัญๆ และหลักการใหญ่ของพระพุทธศาสนาอย่างเหนียวแน่น

แนวทางการพัฒนาการคัดคณเข้าบวชในพระพุทธศาสนา

กระบวนการคัดคณเข้าบวชยังมีมั่นเฉพาะในส่วนที่เป็นรูปแบบพิธีกรรมมากกว่าที่จะคำนึงถึงหลักการและจุดนุ่งหมายของกระบวนการคัดคณเข้าบวช ไม่ใช่ช่วงเวลาที่อยู่ใกล้ชิดมีอิทธิพลมากกว่าไกรกี นาบวชได้ อุปचญาญไม่บวชให้ก็มีปัญหา (พระราชนี, 2544) ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องวางแผนแนวทาง พัฒนาการคัดคณเข้าบวชในพระพุทธศาสนาให้รัดกุม เป็นการสร้างเครื่องมือในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดความเป็นเอกภาพในการปกครอง แต่ผู้ใช้เครื่องมือหรือ กฎระเบียบจะต้องเรียนรู้เท่าทันปัญหา และนำไปใช้ปฏิบัติอย่างถูกต้อง ให้เกิดเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนนี้พระธรรม วินัยเป็นเมื่บท กือ

1. เร่งรัดตรวจสอบกระบวนการคัดคณเข้าบวชอย่างเป็นระบบ
2. คณะกรรมการที่ต้องเร่งรัดให้การบวชเป็นไปตามเจตนาของพระธรรมวินัยเป็นสำคัญ ต้องพื้นฟูระบบคณะกรรมการที่เข้มแข็งให้กลับคืนมาโดยเร็ว
3. รัฐต้องส่งเสริมอุปถัมภ์พระพุทธศาสนา ในภาพว่างตามคำร้องขอของคณะกรรมการและชาวพุทธ ช่วยตรวจสอบหรือสอดส่องให้ข้อมูลแก่คณะกรรมการ ซึ่งบุคคลที่มีคุณสมบัติไม่เหมาะสมแก่ ความเป็นพระที่สมบูรณ์แบบ ได้ ครอบครัว คณะกรรมการ และรัฐ ควรช่วยกันทำหน้าที่เชื่อมประสานให้ เกิดประโยชน์สูงสุดแก่พระพุทธศาสนา เพื่อให้ได้ศาสนาที่พึงประสงค์ ย้อมยังประโยชน์ให้แก่ สังคม ครอบครัว คณะกรรมการ และรัฐ ได้บูตรล้าน ได้พระสงฆ์ ได้พลเมือง ที่มีคุณภาพมีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อเป็นประโยชน์แก่ทุกส่วนของสังคม ไม่ควรคิดว่าเป็นหน้าที่ขององค์กรใดองค์กรหนึ่ง
4. ภาคปฏิบัติต้องมีองค์กร คณะกรรมการในพระพุทธศาสนาตรวจสอบกันเอง กล่าวคือ ทั้ง ก่อนการคัดคณเข้าบวชและหลังบวช ได้แก่ นาค นาภกุณิ ชั้นมุตติกะ และ gere
5. เพิ่มประสิทธิภาพ ผู้พิจารณาอนุญาตให้บวชคือพระอุปัชฌาย์ พระอุ�划 คณะกรรมการ หัวหน้าสหกรณ์ ได้ใช้สิทธิ์ตามพระธรรมวินัยทุกประการในการคัดค้านผู้ไม่มีคุณสมบัติ เป็นศาสดาที่พึงประสงค์ (เสนาจารย์ วรรษปก, 2544)